

fapt, regizorul dezvăluindu-ne totodată pasionalitatea măr-lăniei patriotarde, m-am oprit la **O noapte furtunoasă** în regia lui Mihai Măniuțiu, producție SMART-Odeon. Aș fi putut însă să mă opresc la fel de bine la **Școala femeilor** de Molière de la Teatrul Mic, în regia lui Alexandru Dabija, în conlucrare cu scenografiu Irina Solomon și Dragoș Buhagiar, rafinată simplitate expresivă a spectacolului ajungând și în acest caz la o subtilă actualizare a valorilor textului. După cum “cel mai bun spectacol al lunii” putea fi – și chiar a și fost, pe “felicia” lui stilistică! – **Tacâmuri de pui** de Spiró György la Teatrul “Bulandra”, în regia – perfect “retrasă” în spatele jocului actoricesc – semnată de Gelu Colceag ! Pentru Dumnezeu, sunt modalități artistice net diferite, dar perfect legitime, probându-și fiecare în parte productivitatea artistică, dincolo de orice “clasamente”.

Procedeul mai vechi, al fostei reviste “Teatrul azi”, constând în notarea tuturor spectacolelor comentate cu steluțe de la 1 la 5, criticul având măcar latitudinea să dea aceeași “notă” unor spectacole considerate a fi foarte apropiate valoric, mi se pare mai adecvat, căci e mai aproape și de adevărul – nu întotdeauna “clasificabil” – al artei. Drept care, chiar dacă nu i-aș fi dat cinci steluțe, măcar patru tot i-aș fi dat și **Viforului** de Delavrancea de la Teatrul “Nottara”, regia lui Alexandru Darie, scenografia Mariei Miu și muzica lui Adrian Enescu oferindu-ne un oratoriu profan al luptei pentru putere, peste ale cărui rezonanțe actuale nu se poate trece cu ușurință, cum nu se poate trece nici peste caracterul novator al expresiei scenice propuse teatrului istoric. Ce s-ar mai putea spune ? Că, în ciuda pesimismului meu justificat la începutul noii stagioni (vezi articolul “Paradoxalul

stagnando” în “Scena” nr. 5), luna octombrie a fost o lună extraordinar de bogată în spectacole valoroase, rândurile de față neamintindu-le decât pe câteva, dintre cele mai importante. Și s-ar mai putea spune că revista “Scena” ne-a oferit în nr. 7, prin ancheta “Cel mai bun spectacol”, cel mai discutabil, controversabil, contestabil și deci *incitant* clasament teatral, îndemnându-ne să reflectăm, cu toată seriozitatea, la fiecare virgulă a exercițiului nostru critic. N-ar fi exclus ca în viitorul apropiat să avem și o anchetă referitoare la “Cea mai bună revistă de teatru a lunii”, concurența neputând fi, ca în orice domeniu, decât benefică. Voi fi însă îndreptățit să mă întreb, și atunci: “cea mai bună” din ce punct de vedere ? Altfel, fără nuanțarea comentariului critic, parcă prea ne coborâm la “cel mai tare din parcare” !

Victor Parhon

Ăia din sală

La “Cafeaua de dimineață”, unde ne invită în zilele de lucru Mircea Diaconu și Diana Lupescu prin intermediul canalului 1 al televiziunii publice, o telespectatoare mândroasă a răzbit în emisie: “Știți cât costă un bilet la **D’ale carnavalului** ?

150 000 de lei. Nu mi-a venit să cred și m-am dus la Național să verific. Așa era”. Nici titlul piesei, nici teatrul la care se juca nu erau citate corect, dar indignarea era sinceră. Dacă îmi aduc bine aminte, a fost folosit delicatul cuvânt “porcărie”. Așa cum cere condiția de gazdă, actorii din studio nu și-au contrazis oaspetele telefonic, dar nici nu l-au încurajat. Au îndrăznit totuși să argumenteze că, din moment ce sala

e plină, acest preț poate fi plătit de spectatorii pe care conta compania privată SMART. “Și cine sunt ăia din sală?” Tonul nu lăsa nici un dubiu: sala e populată de acei ticăloși care alimentează activitatea anti-corupție (câtă e) a organismelor specializate. Anchetați în libertate, în pauzele dintre interogatorii, trag o fugă la teatru, văd **O noapte furtunoasă** și se pregătesc astfel pentru durele discuții cu poliția și justiția, pentru răfuielele cu bandele rivale și cu presa ș.a.m.d. Nu era departe nici momentul când spectatorii merituși ar propune înființarea unei comisii care să verifice la intrare dosarul la zi (de Securitate și de SRI) al celor care vor să intre: colectivul să aprecieze dacă ei

corespund standardelor morale și culturale impuse de contactul cu sublimul. Vocea de la telefon știa totul despre funcția educativă a teatrului, pentru mari și mici: “Această piesă trebuie văzută de elevii care învață despre ea la școală”. Chiar așa? Dacă până la un punct era de înțeles ce simte un om în fața unui preț care încearcă să se apropie de costuri, după ce s-a obișnuit că un bilet de teatru costă cât o bere, aici intervenea o neînțelegere evidentă și nu e lipsit de un anume haz faptul că ea se exprima prin canalul unei televiziuni publice. Nu compania SMART trebuie să se ocupe de ilustrarea bibliografiei obligatorii pentru elevi, ci – printre alții – programele cultura-

le ale TVR, unde există posibilitatea de a difuza înregistrările unor versiuni tradiționale ale pieselor clasice, atât de necesare pentru o apreciere corectă a inovației. Inovație cu care se vor întâlni elevii de azi, când vor câștiga destul pentru ca 15 dolari să nu li se pară un preț exorbitant pentru cultură.

Este însă de presupus că bugetul de austeritate de la anul (și probabil situația nu se va modifica în viitorul previzibil) nu va extinde protecția socială până la bunurile culturale în categoria cărora intră subvenționarea biletului de teatru. Se vor găsi poate (în condițiile unei legislații favorizante) sponsori cu ajutorul cărora, în unele zile, la anumite ore, anumite spectacole vor putea fi văzute cu un bilet ieftin. Instituțiile culturale finanțate din fonduri publice, cum sunt Teatrele Naționale, televiziunea (dacă va mai dori să-și asume un statut cultural), poate altele, despre care acum nu știm mare lucru, vor satisface probabil nevoia de teatru a publicului popular. Dacă nu va interveni o evoluție "absolut originală", teatru o să fie un produs elitist, dar nu pentru o elită morală sau culturală, ci pen-

tru una financiară ale cărei standarde de onestitate pot fi (nu e obligatoriu) foarte scăzute. Este una dintre realitățile dure ale reformei și cei care promet că vor asigura și bani pentru montări fastuoase, și salarii decente pentru artiști, și un repertoriu de ținută, și trupe stabile, și un preț accesibil nu spun adevărul. Ceva trebuie sacrificat și acesta va fi, probabil, prețul biletelor.

Când statul comunist finanța teatru (la început generos, în ultimii ani din ce în ce mai zgârcit), el o făcea pentru a-și îndoctrina supușii într-un mod considerat a fi agreabil. Îndoctrinarea mai puțin agreabilă se făcea cu ajutorul Securității. Faptul că oamenii de teatru, cu ajutorul publicului, sabotau aceste intenții nu modifică datele problemei. Teoretic, statul democratic, neavând o doctrină unică, nu are de ce să-și planifice asemenea cheltuieli. Cine simte chemare e liber să facă teatru cum i se pare bine, la ce preț dorește, tot așa cum publicul este liber să-i valideze sau nu talentul, cumpărând bilete, aplaudând, asigurând presa informală a spectacolului. Nici un cronicar, oricâtă autoritate ar avea, nu poate determina oa-

menii să vină la teatru – chiar pe gratis – la un spectacol despre care s-a răspândit zvonul că e lung și plicticos. Desigur, se poate discuta despre felul cum va arăta teatru popular și teatru experimental, cum și în ce condiții se vor face. Subvenția necondiționată – așa cum în mod inevitabil o alocă statul – este un bine unde se include nu doar ideea de autoritate cu drept de cenzură ("pe banii mei faci cum spun eu !"), ci și o anumită lenie a creativității. Mircea Diaconu, unul dintre militanții cei mai convingători pentru retribuirea diferențiată a talentelor care știu să-și găsească un spațiu de exprimare, se ferea să-i explice partenerii de la telefon că teatru se va diversifica și că fiecare va trebui să-și adapteze cerințele la buzunar și buzunarul la cerințe. "N-am nici un respect pentru capul care nu știe să-și hrănească stomacul" – scria Bertolt Brecht, un dramaturg care a murit sătul. Pentru "ăia din sală" bunăstarea trece și prin sala de teatru. Nu e un motiv de suspiciune.

Magdalena Boiangiu

Sps praful de pe scândură

La Moscova, la Moscova !...

După 1989 am descoperit cu surprindere cât de conservatoare era și este societatea românească.

Crezusem cu tărie că sistemul comunist a produs doar o reacție cameleonică de adaptare și că, o dată eliminat sistemul, măștile vor cădea definitiv și toată lumea va dori să înțeleagă ce a fost și să construiască altceva. Ceea ce continuu să constat este însă o inapetență structurală a unei mari părți din populație față de înțelegerea și respectarea diferenței. Între ei, mulți oameni de teatru.

Un drum recent la Moscova m-a făcut să descopăr o realitate nouă și, totuși, surprinzător de cunoscută. Dincolo de trauma unui popor nu numai învins, ci de-a dreptul umilit în eșecul său de a fi propus

lumii un sistem, am găsit ceea ce lăsasem și acasă – respectul instituțiilor și nu al individului. Un oraș de clădiri enorme – cum visa Ceaușescu – în care primul loc important e Ghereta Portarului. Acolo ești prima oară legitimat și apoi întrebat ce dorești. Senzația că ești vinovat de ceva, suspiciunea permanentă că ai putea fi un dușman e adânc înrădăcinată într-o societate obișnuită să perceapă restul omenirii ca donindu-i, într-o conspirație generală, Răul. Sună familiar? Unul dintre primele lucruri asupra cărora ni s-a atras atenția a fost că ar fi bine să evităm polițistii. Adică exact forța care ar fi trebuit să ne apere. Societatea Monolitică se apără doar pe sine, nu indivizii.

Această forță pe care o au conceptele

abstracte în detrimentul ființelor umane mi s-a părut enormă, rece și de o natură misterioasă. Rusia e spațiul unde Utopia a fost mai puternică decât Omul. Lupta cu această forță nu e ușoară, și dacă societatea e așa cum e, înseamnă că lipsește un anumit tip de vitalitate.

La Moscova se merge masiv la teatru. Și totuși, până și acest lucru are ceva conservator în el.

Mulți dintre tinerii creatori de teatru ruși acuză monopolizarea teatrelor de către cei în vârstă și lipsa dramaturgiei noi, provocatoare, care să ia taunul realității de coame.

De ce oare ne plângem mereu și noi de aceleași lucruri ?

Theodor-Cristian Popescu